

Mythologia, Venise, 1567 - VI, 23 : De Paride

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[80\] : De Paride](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VI

[Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 23 : De Paride](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre VI

[Mythologie, Paris, 1627 - VI, 24 : De Pâris](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre VI

[Mythologie, Lyon, 1612 - VI, 23 : De Paris](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution – Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Venise, 1567 - VI, 23 : De Paride, 1567

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 03/02/2026 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/895>

Copier

Présentation du document

PublicationVenise, Comin da Trino, 1567

ExemplaireMunich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) ,
Res/4 Ant. 50

Formatin-4

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination198v°-200v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses[Paris](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 25/11/2024

Mythologia

De Paride.

Cap. XXIII.

Non imperitè sanè neq; inutiliter, sed ad demonstrandam humanæ vitæ lenitatē, illa quæ de Paride Priami & Hecubæ filio tradita sunt, quòd Palladem, & Venerem, & Iunonem de forma contententes, iudicauit, memoriæ prodita sunt ab antiquis. atque vt rem altius repercam, dicunt prægnantem Hecubam somniasse se facem ardentis ignis, quæ vniuersam Asiam inflammaret, peperisse: cui ariolos percunctanti responsum fuit, futurum vt infans, quem in vtero gestabat, esset causa excidii suæ patriæ, quam rem ita attigit Ouid. in epistola Helenæ;

10

Illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem.
Territa consurgit; metuendaq; noctis opacæ
Visa seni Priamo, vatibus ille, refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni.

Ideirco cum natus fuisset infans, illum Priamus Archelao exponendum feris dedit, quem etiam expositum per dies quinq; visæ lac suxisse memorant. at curauit, vt alii tradiderunt, Hecuba vt à pastoribus in Ida monte nutritur: nec defuerunt qui dixerint ab eodem Archelao illum vt filium fuisse educatum. Hic cum adoleuisset magnam sibi iustitiæ & æquitatis gloriam comparauit: atque cum regia armenta latrones ac piratæ aliquando furati fuissent, eaq; abigerent, illos armis insecutus vnâ cum ceteris regis pastoribus armenta recuperauit ex his piratis, vnde Alexander dictus fuit, vt ipse de seipso testatur in epist. apud Ouid.

20

Penè puer ex his abducta armenta recepi
Hostibus, & causam nominis inde tuli.

Deinde cum in Agonalibus ludis fortissimus apparuisset, quæ per id temporis apud Romam locum agebantur, à Priamo denique cognitus fuit, & in Regiam receptus. Accidisse vero fabulantur iis temporibus, quibus adhuc puer Paris erat inter pastores, vt Dii omnes conuocati ad nuptias Thetidis & Pelei accesserint, præter Discordiam, quam nemo inuitarat. Id illa grauiter ferens pomum elegantissimum & pulcherrimum aureum cum inscriptione per hostium immisit; pulchrior accipiat. id suscepit Mercurius ac legit, vt testatur Lucianus in dialogo Panopes & Galat. Tum multis deabus id petentibus magna discordia & contentio orta est inter tres Deas ceteris his cedentibus: ac Iupiter iussit ad æquissimum, vt cum haberetur, Paridē iudicium id deferri. Scripsit Str.lib. 13. in Antandro, cui mons vocatus Alexandria imminet, Deas illas à Paride fuisse iudicatas, cum in Ida monte id accidisse scribat Ouid. etiam in his;

30

Cum Venus, & Iuno, Pallasq; in montibus Idæ,
Corpora iudicio supposuere meo.

Aliunt hunc ingentibus donis fuisse à Deabus omnibus sollicitatū: quippe cū Iuno Asiz Europæq; imperium illi promitteret, Pallas se omnibus græcis sapientiorē facturam polliceretur, at Venus mulierum omnium pulcherrimam se illi concessuram diceret, si sibi victoriam de forma adiudicasset; quâ rem ita attigit Ouid. in epist. Paridis;

40

Tantaq; vincendi cura est; ingentibus ardent
Iudicium donis sollicitare meum.

Regia

Regna Iouis coniux, virtutem filia lactat.

Atque cetera, quæ in eadem epist. scribuntur in eam sententiam, multa sunt: quæ planius etiam Euripides declarauit ita in Troadibus;

ἐγὼ πάλαιδε γὰρ ἐκ Ἀλκίβοιο δέχομαι
 ὄφελ' ὑπερμανῶν ἰαλὰς ἡμετέρας.
 ἔργα δ' ἔτι καὶ Κριός ὑπὲρ νεὺς ἔργα
 τυραννίδ' ἔτι καὶ ἀφ' αὐτοῦ παρὶ.
 αἰσχροῖς δὲ ἐνὶ οἴκῳ ἔστιν ἐκπαλαστήρεα
 αἰσχροῖς δ' ἔτι καὶ ἡ δόξα ἑσθλὰ καὶ καλὰ.

10

Paridiq; Pallas munus id promiserat
 Quod dux Phrygum mox Græciam subegerit,
 Montes at Europæ, Asiæ & Tyrannidem
 Iuno spondit si sibi faueret is.
 Mirata formam sed Venus meam dare
 Promisit illi, si Deas deuincere
 Sic iudicata forma.

Accidit serè eodem tempore vt celeberrima esset Helenæ forma in vniuersa Græcia, quæ & opibus & nobilitate generis ceteras omnes mulieres antecellere putabatur. Erat enim Tyndari Oebaliæ Regis, & Ledaæ filia, vt putarunt nonnulli; cum alii dixerint Iouem in cygnum conuersum Ledam compressisse, quæ alterum ouum ex illo concepit, ex quo nati sunt postea Pollux & Helena; ex altero ouo concepto e Tyndaro nata est Clytemnestra & Castor. Alii non e Leda, sed e Nemeli natam Helenam putarunt, cuius dicunt Ledam fuisse nutricem, ac Iouem patrem, vt ait Paus. in Atticis. Qui natam ex Ioue putarunt in cygnum verso, ad sempiternam eius rei memoriam cygnum inter sydera collocatum dixerunt. Cum tantopere igitur forma præstaret, omnes Græcarum ciuitatum principes eò ad illam in matrimonium expetendam conuenerunt: quæ quod fuerat ante à Thieseo rapta, & mox repetentibus fratribus restituta, & quod magna inuidia videbatur in eum redundare, qui illam esset habiturus, vnusquisque eam sibi contingere sperantes in legem à Tyndaro latam iurarunt se pro viribus defensuros, si quis illam violare, aut legitimo marito rapere conaretur, vt testatur Paus. in Laconicis. Deinde accidit vt Paris cum viginti triremibus legatus ad repetendam Hesionem, quam Telamon occiso patre eius Laomedonte rapuerat, nauigarit: qui à Menelao in hospitium perbenigne acceptus est, cui Helenæ nuptiæ contigerant. Verum cum re infecta redire oporteret, ille neglecto iure hospitii, & Menelai amicitia dicitur illam meretriculam Helenam cum magna nummorum, regisq; supellectilis copia abtulisse, vt scripsit autor Cypriorum carminum, & Herodotus in Euterpe. Idem camen in Clio non ad repetendam Hesionem Alexandrum nauigasse inquit, sed exemplis superiorum temporum iustitatum; quod Io Græcis Aegyptii, Græci Aegyptiis Europam, & Medeam Colchis impune rapuissent, quas repetentibus non reddiderunt, eò consulto ad rapiendam Helenam nauigasse, quod inuinit Ouidius in his carminibus;

20

30

40

Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
 Tutæ tamen bello Bistonis ora fuit,
 Phasida puppe noua vexit Pagafzus Iason,

Læsa

Mythologia

Lexa nec est Colcha thessala terra manu.
Te quoq; qui rapuit, rapuit Minoida Theseus,
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Nec venio Graias veluti speculator ad vrbes;
Oppida sunt regni diuitiora mei.
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro.
Te prius optavi, quam mihi nota fores.

- Sic enim fit plerumque ut impunitas peccatorum sit pro exemplo & incitamento ad cetera flagitia suscipienda. Fama est igitur Paridem cum hac in
- 10 Aegyptum nauigasse, quia timebat ne se Menelaus cum Lacedæmoniorum clalle insequeretur: atque cum eo appulisset ad Canopicum Nilii hostium templum Herculis in litore inuenit, in quod si quis seruis cum quibusdam ceremoniis confugisset, a nemine violari fas erat. eo in loco Alexandri facinus seruis ad sacerdotes deferentibus grauitur tulerunt primum iniquitatem iniuriz, qua Menelaum affecerat, deinde legatione memphim ad Proteum de illa re missa, iussi sunt serui Alexandrum ut iniqua conatum comprehendere, & ad Proteum adducere. Hunc conuictis insectatus Proteus incolumem quidem dimisit cum sociis, at uxorem Menelai, & diuitias apud se retinuit usque ad Menelai aduentum, iussitque intra triduum Alexandrum
- 20 abesse ex vniuerso Aegyptiorum agro. Sunt qui dicant hinc Alexandrum nulla re sibi ablata Troiam confugisse, inter quos fuit Duris Samius: alii cum Idolo helenæ in patriam reuertisse aiunt, ut sensit Euripid. Neque defuerunt sancti, qui Alexandrum statim in patriam rectam rediisse memorent, legationesque Græcorum ad res repetendas missas neque auditas quidam fuisse à Troianis. Fama est semel tantum in agro Atheniensium Alexandrum cum Helena congressum fuisse, cum tamen Bunicus, & Corithus, & Aganus, & Idæus nati fuisse dicantur ex Helena & Paride. Et quamuis virgo à Theseo restituta dicatur Helena suis fratribus, non defuerunt qui Hermionen eius & Thesei filiam putarint, & ut credidit Duris, Iphigeniam. Huic præterea Nicolstratum nonnulli, & Ephiolam, & Menelaum filios tribuerunt.
- 30 Hic Alexander postea imbellis & perniciosus patriæ suæ ciuicis exitit, ut demonstrauit Home lib. 3. Iliad. Hic, ut prædictum fuerat à coniecturibus, vniuersæ Græciæ arma in se, suosque ciues conceitauit, hic patriam suam, Regnumque potentissimum & antiquissimum Asiæ propter libidinem funditus evertit, hic denique à Lemno insula accitus trucidatur: que omnia calamitatum genera sibi prædicta fuisse à Nereo testatur Horat. lib. 1. Carminum. Hæc partim historicè, partim fabulosè narrantur, quæ de Paride memoriz sunt prodita. Hanc fabulam confictam fuisse de generatione rerum naturalium antiqui nonnulli sunt commenti: nam Pelei & Thetidis nuptiæ
- 40 quid aliud significare possunt, quam ex aquæ terræque mixtione adiuuante calore omnia naturalia corpora procreari? Est enim cœnum, æ limus, Thetis veto aqua, ut dicetur postea. Ad horum duorum mixtionem, tanquam ad nuptias, omnes Dii conuenerunt; quoniam nihil è sola materia sine artifice confici potest. Siue enim mortales hominum, siue immortales hominum animæ sint corporibus inserendæ, cum imperent omnino etiam in brutis quodammodo corporibus, ex nobiliore quodam loco quam sint ipsa elementa, ipsas ducere par est, siue enim ex aere, siue ex igne, siue è celestibus corporibus anima mortalium deducatur, siue ex his omnibus; siue sit harmonia

monia quædã ex æquabilitate temperamentorum, siue his omnibus nobilissimum quiddam, at ignotum, omnino illam à Diis omnibus concedi corporibus dixerunt, & è singulis cœlestibus virtutibus proprias quasdam vires assumere. Inde dicti sunt omnes Diis ad nuptias Pelei & Theridis conuenisse. Hinc absuit Discordia sola ex omnibus Diis, quia nisi per amicitiam res cõseruari non possunt: quæ etiam quanto magis inter se conueniunt temperamenta, tantò magis vigent ac florent. Cum vero Discordia, viriumque naturalium inæqualitas accesserit, tunc non solum temperamentum perit, sed etiam tota compositio labefactatur: vt enim amicitia generationis, ita discordia & litigium principium corruptionis est. Quid aliud ad naturam perti-
nens in his continetur, non video; quare ad mores reliqua pars spectat hu-
iusce fabulæ. Hanc eandem fortunã ciuitates, & imperia, & nationes experiuntur, quàm etiam singula naturalia corpora, quæ per discordiam funditus euertuntur. Est autem inter has tres Deas semper ferè discordia, & contentio, Palladem, Iunonem, Venerem; quippe cum molestum appareat ciuitatibus id, quod plerunque accidit; vt imperiti & stulti, periti & sapientibus dominantur: vt inopes opulentis, inter quos naturalis est propè discordia: vt libidinosi & impuri, viris bonis & temperantibus imperent. nam, vt res omnes hæc vni adfunt, vt idem sapiens sit scilicet, & temperans, & opulentus, est vna rerum omnium quàm difficillima; quod si contigerit, nemo illius imperium feret inuitus. Quod autem ficta sint quæ de iudicio Paridis tradita sunt, vel muliercula illa non credit apud Ouid. quæ ita inquit;

Credere vix equidem cœlestia numina possum

Arbitrio formam supposuisse tuo.

Vt igitur ad Imperatorias virtutes homines regnatos inflammarent antiqui, hanc fabulam confinxerunt; per quam temperantem esse & sapientem & fortunatum illum oportere dixerunt, qui sit cæteris hominibus dominaturus: quippe cum Paris sprete sapientia ac opibus per lasciuiam imperiũ perdidit. Nam cum alii alio studio magis oblectentur, illa animi appetentia Paris à quibusdam dicta est. Huic Dex illæ data sunt iudicandæ, atque omnes dignæ, quæ vincerent, videbantur; quamuis Iuno regnum, sapientiam Pallas, pulcherrimam mulierem Venus adpromitteret vt victoriam ex eo certamine reportaret. Verum quis sanæ mentis pro potentia, magistratibus, honoribus scortum fœdissimum elegerit? aut quis pro sapientia diuinissimo Deorum munere libidinem, nisi impurus, complectatur? aut qui id fecerit, quo pacto non & sceleratus & perniciosus patrie suæ ciuis alitur? quod hospitium non hic violare poterit? at cui non datum est hoc iudicium? nemo nostrum est per Deos immortales qui Paridem suo iudicio non damnet; nemo propè rursus est, qui tam turpe Paridis iudicium non imitetur. Hac proposita Paridis turpitudine fecerunt antiqui, vt nos ipsos dementiae condemnaremus: est enim Venus, quam tanti fecit Paris, nihil aliud, quàm dementia; vt nomen ipsum significat, sicut testatur Euripides in Troadibus his versibus;

Τὰ μὲν γὰρ πόλε καὶ πόλεος ἀφ' ἧς τὸν Πάριον.

καὶ τὴν αὖτ' ἐκείνην ἀφ' ἧς τὸν Πάριον.

Vbiq; stulta sunt Venus mortalibus:

Recteq; nomen cepit à dementia.

Præclare sanè factum est ab ipsa natura, vt breue tempus libidini iniunxeritis
nam

Mythologia

nam si amplius spatium sit voluptatibus iniunctum crudelissimos, & maxime omnium belluarum furiosos homines experiremur. Ac de Paride satis, nunc de Actæone dicamus.

De Actæone.

Cap. XXIII.

- 10 **N**equē leue sanè supplicium Actæonem subiisse memorant, quòd nudam Dianam intueri ausus sit, tantum honorem Diis immortalibus deberi significabant. Fuit hic, ut scripsit Zezes hist. 61. chil. 6. Autonoes Cadmi, & Aristei filius: qui cum mirum in modum venatione delectaretur utpote à Chirone educatus, ut ait Apollodo. lib. 2. ferrur super saxo quodam defessus dormire solitus, quod fuit non procul à Megaris Plateam contendētibz, quod etiam Actæonis saxum vocatum fuit. Scripsit Paus. in Bæotia Actæonem in fonte illi saxo proximo se lauantem Dianam vidisse, quod illa moleste ferens, rabiem canibus Actæonis immisit, ut illum laniarent. Eam fabulam multis verbis complexus est Ouid. lib. 3. Metamorph. qui non super saxo illum dormire solitum scribit, sed in spelunca quadam fonti illi propinqua. Illa de causa dictus est fuisse in ceruum conuersus, & à suis canibus in Cithærone laniatus, quod multos assidue in feras nutrebat, ut significauit Euripi. in Bacchis hoc pacto;

*ἔπειτα δ' αὖτις αὖτις ἔπειτα,
ἰς ἀπείρητον πρὸς αὐτὸν, δ' ἐκείνῳ,
ἀνὰ πρὸς αὐτὸν ἔπειτα ἰς ἀπείρητον.*

Num cernis Actæonis improbam necem?
Canes voraces, ille quas nutrebat,
Nam dilaniare optimum venatibus.

- Nomina vero canum, à quibus Actæon fuit laniatus, nihil aliud quàm vel colores corporum, vel sagacitatem significant, quæ conuenit canibus, hæc autē sunt; Melampus, nigros habens pedes. Ichnobates, per vestigia sequens. Pæphagus, omnia comedens. Dorceus, perspicax. Oribasius, motu agens. Nephrophonus, hinnulos occidens. Lelaps, procella. Theron, ferus. Pterelas, alatus. Agre, inquirens. Hylæus, sylvestris. Nape, saltus pererrans. Permenis, passorum canis. Harpyia rapax. Ladon, hinnulo similis. Dromas, cursor. Canache, fremens. Scitte, picta. Tigris, fera. Alce, robusta. Leucon, albus. Aibolos, fuliginosus. Lacon, reboans. Aello, procellosus. Thous, celer. Cyprius, libidinuosus. Lyrisca, lupina. Haspalus, rapax. Melaneus, niger. Lachne, hirsuta. Labros, rapidus. Agriodos, agrestibus viis aptus. Hylætor, latrator. Nā omnino canes quinquaginta Actæonis à nonnullis commemorantur. Alii dixerunt Actæonem cerui pelle à Diana testum laniatum fuisse à canibus ad eum lacerandum iocitatis, ne Semelen vxorem duceret, cuius sententiæ fuit Stelichorus Himerzus. vel, ut voluit Acusilaus, quia illam compressit. Alii Actæonē non versum in ceruum, neque cerui pelle testum fuisse arbitrantur, sed opinionem canibus immisam, ut feram putarent, quod attigit Ouid. his carminibus;

*Tellis & Actæon, quondam fera creditus illis,
Ipse dedit letho cum quibus ante feras.*

Neque verò vnus tantum fuit Actæon, ut ego quidem censeo, sed alter à canibus laniatus; alter à Bacchis disceptus; de quo ita sententiæ extat enarratoris